

OBITELJSKA MEDICINA

XVI. kongres obiteljske medicine – duševni poremećaji i prevencija kardiovaskularnih bolesti

U Splitu je od 23. do 25. travnja 2009. održan XVI. kongres liječnika obiteljske medicine u organizaciji Hrvatske udružbe obiteljske medicine, a predstavljene su dvije važne teme: duševni poremećaji i prevencija kardiovaskularnih bolesti. Kongres je potvrdio važnost obiteljske medicine, koja se može najbolje prikazati citatom iz uvodnog govora prof. dr. sc. Igora Švaba, predsjednika Wonca-Europe: „Velika nas većina prakticira obiteljsku medicinu kao disciplinu skrbi, koja se služi znanošću kao sredstvom. Znamo da za dobru praksu moramo biti povezani s našim bolesnicima i na osobnoj razini. Trebamo poznavati ne samo anamnezu, već i osobu koja je iznosi. Takav stil nam je svakodnevnan jer znamo da se tako smanjuju ljudske patnje i unapređuje zdravlje. Svjesni smo da se obiteljska medicina ne može industrijalizirati i svesti tek na niz precizno definiranih postupaka, koji se mogu standardizirati i kvantitativno nadzirati.“ Veliki broj kolega nazočnih na skupu, kao i broj i raznolikost izloženih radova, potvrđuju riječi prof. Švaba. Raspravljalo se nakon svakog predavanja, a teme su bile nadasve zanimljive.

Zašto smo nezadovoljni sa suzbijanjem srčanožilnih rizika?

Razlozi su psihološke, etičke, konceptualne i provedbene prirode. Zanimaraju li se opće mjere, započinje li se farmakoterapija neutemeljeno i provodi epizodno i kampanjski? Prof. dr. sc. Mirjana Rumboldt postavila je ta i sljedeća pitanja: trebamo li novootkrivenom bolesniku, praktički zdravom, spominjati stanovitu dijagnozu i time od njega napraviti bolesnika, na kojoj se razini čimbenik rizika pretvara u bolest, treba li bolesnika uplašiti, kada ga uputiti na konzultaciju određenom specijalistu te kako premostiti jaz između znanstvenih dokaza i svakodnevnne realnosti. Prof. dr. sc. Biser-

Na tradicionalnom Kongresu liječnika obiteljske medicine, održanom ove godine u Splitu, predstavljene su dvije važne teme: duševni poremećaji i prevencija kardiovaskularnih bolesti. Veliki broj radova, zanimljive rasprave vođene nakon svakog predavanja kao i broj nazočnih kolega potvrđuju važnost održavanja ovakvih skupova. Jer, prema riječima prim. Dragomira Petrica, organizatora ovogodišnjeg kongresa, upravo je liječnik obiteljske medicine onaj koji kroz preventivu, dijagnostiku, liječenje, njegu i palijativnu skrb objedinjuje biomedicinsku znanost i medicinsku psihologiju

Predsjednik HUOM-a prim. Dragomir Petric tijekom otvaranja XVI. kongresa liječnika obiteljske medicine u sklopu kojeg su predstavljene dvije značajne teme: duševni poremećaji i prevencija kardiovaskularnih bolesti

ka Bergman Marković prikazala je nove smjernice u procjeni ukupnog kardiovaskularnog rizika u obiteljskoj medicini. Naglašena je važnost pomoći obiteljskog liječnika pri odluci o prestanku pušenja, poticanju i stjecanju zdravih prehrambenih navika, te poticanju na tjelesnu aktivnost tijekom cijelog života. U radu o zbrinjavanju šećerne bolesti tipa 2 kao modela preventivnog programa istaknuto je kako kvaliteta zbrinjavanja bolesnika od šećerne bolesti ovisi o znanju liječnika obiteljske medicine, organizaciji i uvjetima rada kao i organizaciji preventivnih aktivnosti u obiteljskoj medicini.

Kolege su prikazali kako se u praksi planira i provodi prevencija kardiovaskularnih bolesti, koliko bolesnici slušaju, posebno kada im se preporučuje smanjenje soli u prehrani. Podaci pokazuju da nedovoljno slušaju. Dr. sc. Stanislava Stojanović Špehar i prof. dr. sc. Sanja Blažeković-Milaković s grupom koautora ukazale su kako je razvidno da liječnike obiteljske medicine treba

Na otvaranju kongresa bili su nazočni brojni uzvanici, na slici s desna na lijevo: predstavnik Splitsko-dalmatinske županije dr. Ante Prolić, ravnatelj KBC Split doc. Dujomir Marasović, ravnatelj DZ SDŽ dr. Miran Propadalo, prodekan Medicinskog fakulteta u Splitu izv. prof. Zoran Đogaš, predsjednik HLZ prof. Željko Metelko, predsjednik HLK prim. Hrvoje Minigo i predsjednik WONCA-Europe prof. Igor Švab

senzibilizirati na važnost pojedinih rizičnih psihosocijalnih parametara, kao što su obiteljski i poslovni stres, za razvoj kardiovaskularnih bolesti. Osobitu pozornost treba usmjeriti na kvalitetu konzultacije s obzirom na otkrivanje i bilježenje obiteljske anamneze. Istaknuta je i povezanost stresa i kardiovaskularnih bolesti kod prosvjetnih djelatnika. Liječnici educirani u Balintovim grupama mogu primjenom Balintove metode smanjiti napetost i tako pozitivno utjecati i na smanjenje organskih bolesti i simptoma. Kolege s mostarskog Medicinskog fakulteta prikazali su kako je depresija važan uzročni i komorbidni čimbenik mnogih medicinskih stanja među kojima je i angina pectoris. Stoga je u bolesnika s nerazjašnjenom boli u prsnoj koži prijeko potrebna procjena psihičkog profila. Time se skraćuje vrijeme dijagnosticiranja i liječenja, bolesnik se pošteduje

komplikiranih, nerijetko invazivnih pretraga, a ukupna cijena obrade i liječenja se smanjuje.

Važno je istaknuti i rad u kojem su prikazani podaci o povišenom arterijskom tlaku kod učenika petih i osmih razreda osnovnih škola koji imaju i povišenu tjelesnu težinu. Uloga obiteljskog liječnika u primarnoj prevenciji i edukaciji cjelokupne populacije o posljedicama djelovanja čimbenika rizika od velike je važnosti. Zanimljiv je bio i prikaz o učinku lijekova na kardiovaskularni sustav u trudnoći, dubokoj venskoj trombozi, te pogreškama u doziranju lijekova bolesnicima s renalnom insuficijencijom. Zapažen je bio i rad u kojem se govorilo o znanjima i stavovima bolesnika o prevenciji kardiovaskularnih bolesti kolega iz Osijeka, kao i znanjima i stavovima roditelja predškolske djece o vrućici. Bilo je još mnoštvo zanimljivih radova koje je nemoguće sve prikazati.

Psihosomatske bolesti u praksi obiteljske medicine

Prof. dr. sc. Igor Švab iznio je rezultate Predict-D studije razvoja indeksa rizika buduće velike depresije među korisnicima ordinacija obiteljske medicine u Europi. Podaci učvršćuju dojam o znatnim razlikama u prevalenciji psihičkih poremećaja među europskim zemljama i pokazuju da se opterećenje obiteljskih liječnika u tom smislu nemalo razlikuje. Predict indeks je pokazao povoljnu usporedivost sa sličnim pokazateljima srčanožilne prognoze i potvrdio pretpostavku da je predviđanje psihičkih otklona moguće i izvedivo. Indeks će imati kliničku primjenu u prevenciji velike depresije, kako u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, tako i u drugim sredinama. O karakteristikama depresije u obiteljskoj medicini piše grupa autora predvođena dr. sc. Stanislavom Stojanović-Špehar i prof. dr. sc. Sanjom Blažeković. Postavlja se važno pitanje: kada početi liječenje depresije, a izbjeći medikaliziranje ljudske tuge i jada? Težina i trajanje simptoma depresije uvjetuje izbor terapije. Hrvoje Vuković, dr. med., kroz primjer iz svoje prakse piše o bolesniku orijentiranoj medicini. Liječnik opće medicine susreće

Predsjednik europskog ogranka Svjetske udruge obiteljskih liječnika (WONCA) prof. dr. sc. Igor Švab naglasio je da je za dobru praksu neophodna povezanost liječnika i bolesnika

velik broj psihosomatskih reakcija i bolesti. Često se teško nosi s rješavanjem takvih problema. Složenost patologije, nedostatak motivacije, loša komunikacija i interdisciplinarni odnosi, nedostatak educiranosti, ali i tehnološki orijentirani pristup, glavne su teškoće. Međutim, liječnik educiran u Balintovoj grupi i orijentiran na bolesnika može vrlo efikasno pomoći u takvim slučajevima koristeći iskustva, educiranost i objektivne prednosti svoje pozicije. Bolesniku orijentirana medicina dolazi do punog izražaja u radu liječnika opće medicine, posebno u današnje vrijeme tehnologije, rascjepkanosti na uske kliničke grane i otuđenosti kliničke medicine. Medicinsko-etički princip traži povratak čovjeku-osobi i kontinuiranu brigu. Svi ovi elementi prisutni su u Balintovu pristupu bolesniku i čovjeku.

Dr. sc. Ines Diminić-Lisica i prof. dr. sc. Eris Materljan s grupom autora prikazali su komorbitetne kronične bolesti u depresivnih i nedeprativnih bolesnika u praksi obiteljskog liječnika. Bolesnici s rizikom za depresiju su oni koji boluju od srčanih bolesti, drugih psihičkih poremećaja, mišićno-koštanih i bubrenih bolesti. Grupa autora sa splitske katedre ukazuje na fenomen „sante leda“ kod depresivnih stanja u populaciji za koju skrbimo i ukazuje na potrebu korištenja pravog instrumenta za probir osoba s depresivnim simptomima. Prikazan je i rad o epidemiološkim značajkama posttraumatskog stresnog poremećaja u ordinaciji obiteljske medicine u ratom pogođenom području u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Zanimljiv je i prikaz poslijeporođajne

Prof. dr. sc. Mirjana Rumboldt pozdravila je skup u ime svih katedri obiteljske medicine

depresije, pri čemu uspješno dojenje pomaže pri ozdravljenju i štiti dijete od negativnih posljedica depresije.

Primjena holističkog pristupa bolesniku

Kako su psihosomatske bolesti čest problem u radu liječnika obiteljske medicine, grupa splitskih autora usporedila je razlike u morbiditetu psihosomatskih bolesti područja Splita i na otocima Braču i Hvaru. Iz studije se može zaključiti da se otoci ne mogu generalizirati, već da imaju svoje specifičnosti. Studija je također pokazala da je hipertenzija najučestalija dijagnoza, što upućuje da se na razini tima opće medicine znatna pažnja mora posvetiti ne samo terapijskom djelovanju, nego i zdravstvenoj edukaciji stanovništva i preventivnom radu. Stoga je dužnost i odgovornost liječnika opće medicine da pri susretu s bolesnikom u krug promatranja i zaključivanja obuhvati sve prirodne i okolišne činioce, kako somatske, tako i psihosocijalne, i da njima vlada. Sve to govori o važnosti primjene holističkog pristupa bolesniku, što predstavlja osnovni princip rada. Zanimljivi su bili i prikazi obitelji čiji član boluje od shizofrenije, te paničnog poremećaja u ambulanti obiteljske medicine, kao i bolesnika koji u terapiji bipolarnog poremećaja uzima litij. Istaknut je i problem nesanice s kojim se često susrećemo, a čije uspješno liječenje zahtijeva puno više od propisivanja lijekova, poput tehnika opuštanja, bihevioralnih, kognitivnih i drugih psihoterapijskih metoda. Zbog prečeste uporabe i propisivanja lijekova za spavanje obiteljski liječnik mora biti vrlo oprezan i pravilno ocijeniti

Nastup zbora Splitski liječnici pjevači

opravdanost propisivanja ove terapije, ali isto tako mora biti svjestan štetnih posljedica kronične nesanice za zdravlje svojih bolesnika, te pratiti najnovije mogućnosti i preporuke za liječenje ove kronične i vrlo neugodne bolesti.

Na kongresu je prikazan i rad o samoliječenju OTC lijekovima. Samoliječenje je jedna od većih stavki moderne medicine i treba ga pot-

cati, no paralelno s time i omogućiti bolesnicima valjane, provjerene, dostupne i razumljive informacije o pravilnom provođenju takvog načina liječenja s ciljem suzbijanja bolesti i očuvanja zdravlja.

Liječnik opće medicine zbrinja va populaciju od djetinjstva do starosti. Poremećaji mentalnog zdravlja, koji se nerijetko manifestiraju tjelesnom simptomatologijom, vrlo su česti, stoga je potreban holistički pristup bolesniku u razumijevanju i liječenju poremećaja. Liječenje se temelji na empatiji, potpori i farmakoterapiji. Frustrirani liječnik će to teško učiniti, ističe u svom radu dr. sc. Ana Dvornik-Radica. Nadasve burnu raspravu izazvao je rad o korištenju benzodiazepina u korisnika primarne zdravstvene zaštite. Benzodiazepini se koriste (pre)često, a

malo se misli na njihove nuspojave (npr. umor, pospanost), koje mogu dovesti do ozbiljnih posljedica, osobito kod ljudi starije životne dobi. Kolege su se u svojim radovima osvrnuli i na problem alkoholizma, tako čest u našem svakodnevnom radu, a prikazana je i zdravstvena skrb za opijatske ovisnike metadonom, koju provodimo u našim ordinacijama.

Veliki broj radova i zanimljive rasprave potvrdile su važnost održavanja ovakvih skupova. Jer, kako je lijepo u proslavu napisao prim. Dragomir Petric, organizator ovogodišnjeg kongresa, upravo je liječnik obiteljske medicine onaj koji kroz preventivu, dijagnostiku, liječenje, njegu i palijativnu skrb objedinjuje biomedicinsku znanost i medicinsku psihologiju.

prim. Rajka Šimunović, dr. med.

PSIHIJARIJA/NEUROZNAOST

Suradnja hrvatskih i američkih studenata

Kao rezultat suradnje iz područja psihoterapije, neuropsihofarmakoterapije i neuroznanosti, u svibnju ove godine potpisan je Memorandum o suradnji Fakulteta za profesionalnu psihologiju iz Chicaga (SAD), Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskog instituta za istraživanje mozga, što otvara brojne mogućnosti za zajednički rad studenata i stručnjaka u raznim edukativnim i znanstvenim aktivnostima.

U sklopu te suradnje, prof. dr. sc. Lukasz Konopka, ugledni svjetski stručnjak iz područja elektrofiziologije mozga i psihofarmakoterapije, s desetak je studenata iz Chicaga boravio u svibnju u Hrvatskoj. Kao primjer studentske suradnje, 4. svibnja 2009. godine održana je tijekom kongresa „Neurogenomika i neuroimaging razvojnih poremećaja“, održanog u Dubrovniku od 30. travnja do 5. svibnja 2009., cjelodnevna radionica „Hrvatsko-američki fronto-limbički doktorski dan“. Na spomenutoj radionici su uz studente iz Chicaga sudjelovali i studenti Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, uz prof. dr. sc. Lukasa

Potpisivanje Memoranduma o suradnji: prof. dr. sc. Lukasz Konopka i dekanica Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Nada Čikeš, dr. med.

Predstavnici iz Chicaga i Hrvatske na studentskoj radionici u Dubrovniku

Konopku te psihijatricu iz Klinike za psihološku medicinu KBC Zagreb dr. sc. Zoranu Kušević, dr. med., i dr. sc. Marijanu Braš, dr. med.

S ciljem razmjene suvremenih neuroznanstvenih spoznaja o psihija-

trijskim poremećajima u svakodnevnoj kliničkoj praksi, teme radionice obuhvatile su primjenu neuroimaging metoda u dijagnosticiranju psihijatrijskih poremećaja te biološke osnove različitih poremećaja, kao što su PTSP, ADHD, shizofrenija i dr. Studenti su također imali priliku prikazati originalna znanstvena istraživanja te time aktivno sudjelovati na kongresu. Posebno valja istaknuti radove o upotrebi kvantificiranog EEG-a u određivanju farmakoterapije, elektrofizioloških markera u agresivnosti djece i adolescenata te ekspresiji dopaminskih receptora u prefrontalnom korteksu bolesnika koji pate od shizofrenije. Dr. sc. Zorana Kušević održala je vrlo zanimljivu grupnu terapiju o kontratransfernim problemima terapeuta pri radu s traumatiziranim bolesnicima. Skup je bio prilika i za uspostavu brojnih kontakata i osmišljavanje budućih projekata, a u sklopu daljnje suradnje dr. sc. Marijana Braš održala je u Chicagu predavanje o povezanosti PTSP-a i boli, te sudjelovala na još nekoliko predavanja za studente na spomenutom fakultetu.

Marijana Braš, Vibor Milunović